

Afgelopen week kreeg ik het boekje *De genocidefax* onder ogen. En de hele week probeer ik al dit essay te lezen. Het zit 'm niet in de dikte van het boek dat het niet zo lukt. Het is uitgegeven bij gelegenheid van de Boekenweek en naast het Boekenweekgeschenk is er dan deze bijdrage van Roxane van Iperen. Zij is bekend geworden (voor mij althans) door het boek *'t Hooge Nest*, een verhaal over de twee Joodse zussen Brilleslijper, zij waren actief in het verzet en zij hebben tijdens de Tweede Wereldoorlog in hun huis in Naarden verschillende mensen onderdak verleend. Ook sprak zij, dit jaar, in de Nieuwe Kerk in Amsterdam, de 4-mei lezing uit. In het kleine boekje, *De Genocidefax*, werpt zij een licht op de gebeurtenissen in Rwanda in 1994, de strijd tussen de Hutu's en de Tutsi's. De VN-commandant Roméo Dallaire, gestationeerd in dat land om het zo fragiele Vredesakkoord te handhaven, heeft een onmogelijke taak. Het is allemaal te gruwelijk om waar te zijn en iedere keer leg ik het ook weer weg, maar pak het ook weer op..... Hoe kan het dat groepen mensen, die ook in verschillende tijden vreedzaam naast elkaar leefden, elkaar zo afslachten maar ook en dat is een van de drijfveren van Van Iperen– hoe is het mogelijk dat de wereld zo wegkijkt bij dit soort gebeurtenissen. Na een aantal jaren in de advocatuur gewerkt te hebben en daarna als jurist in het bedrijfsleven waar zij te maken krijgt met 'dirty business' zoals zij dat noemt, leidt dat haar naar de vraag die een belangrijk motief zal worden in haar verdere loopbaan 'waarom gaan groepen volstrekt 'normale' mensen mee in gedrag dat immoreel of soms zelfs illegaal is, en welke rechtvaardiging vinden zij daarvoor? Dit essay heeft als ondertitel 'wat doe jij als het erop aankomt?'

Ik ben me ervan bewust dat ik die geschiedenis in Rwanda onvoldoende recht doe door er zo in een notendop over te spreken maar het puzzelt me wel hoe 'in het groot en in het klein' wij, ik net zo goed, dit soort gebeurtenissen langs horen en zien komen en toch 'gewoon' doorleven. En we kennen vandaag de dag nog zo veel van dit soort voorbeelden. Hoe lang nog blijft dit zo?? Leren wij er dan niets van....., gaat dit altijd door????????? Het zijn eeuwenoude vragen en kwesties.

De mensen in de tijd van Ezechiël zullen zich dit ook afgevraagd hebben: Hoe lang nog.....? Zij leefden al jaren in crisis. Ezechiël (God is mijn sterkte is zijn naam) was een profeet onder de Joodse ballingen, die na de val van Jeruzalem in 597 voor Christus naar Babylon werden afgevoerd.

Deze ballingen leefden ver van hun geboortegrond. Zij konden niet meer naar de tempel in Jeruzalem en waren vervreemd geraakt van hun religieuze wortels. Het was alsof God hen in de steek had gelaten. Om deze ballingen moed in te spreken komt Ezechiël met dit prachtige visioen. 'Ikzelf zal uit de top van een hoge ceder en takje nemen en dat in de grond zetten; van de bovenste scheuten zal ik een twijgje plukken en ikzelf zal het planten op een hoog oprijzende berg'. Schitterende beeldtaal – je ziet het voor je – met de grootst mogelijke aandacht zal God zelf uit de top van de mooiste ceder een takje nemen en dit tere twijgje zal Hij liefdevol planten. En omdat het zo met liefde omringd wordt, zal er iets groots uit voort komen. De ballingen, die zich verlaten en verweesd voelen, na de vernedering van de ballingschap, krijgen dit beeld voorgeschoteld dat God zelf zijn belofte gestand doet. Het koninkrijk, Gods Koninkrijk zal komen en het zal plaats bieden aan alle mensen, alle dieren, van allerlei soort, uit alle volken.

In het Marcusevangelie zitten wij met hoofdstuk 4 midden in de gelijkenissen. Gelijkenissen over zaaien en planten. Een duidelijk beeld, toen en nu. Omdat het voorjaar lang koud was, springt nu alles open en bomen, struiken, bloemen en planten laten zich zien in al hun pracht. Al die prachtige bermen met klapprozen waarvan ik deze week las dat dit hele kleine zaadjes zijn, die soms zelfs tachtig tot honderd jaar in de bodem kunnen overleven.

Jezus spreekt tot een grote menigte. Ook zij wachten..... hoe lang nog.....t ot wij bevrijd worden van de vreemde overmacht. En Jezus vertelt – het is met het Koninkrijk van God als met een mens die zaad uitstrooit op aarde. Dit zaad is het woord van God, dat door Jezus verkondigd wordt. Maar mensen zijn ongeduldig ..... toen en nu..... Wij zien nog niets van de Koninkrijk: waar blijft dat? Hoe lang moeten wij nog wachten? De wereld draait gewoon door en lijkt zelfs helemaal door te draaien met virussen die bijna niet in te dammen zijn, met de vernietiging van onze planeet door alles wat wij uitstoten en waardoor nu een klimaatcrisis niet meer af te wenden lijkt.

Wij leven in gebrokenheid – keer op keer worden wij daar mee geconfronteerd, maar er zijn overal om ons heen aanwijzingen van mensen die tegen de stroom in – blijven geloven in het goede! Zoals bv. de VN-commandant Roméo Dallaire, hij zet zich na een lange, persoonlijke strijd in voor o.a. kindsoldaten. En zo kent u ook ongetwijfeld vele voorbeelden, hier in huis, in Utrecht en verder weg. Wij mogen troost putten uit deze én oude verhalen. Uit muziek, uit gedichten, zang! Zij kunnen vertroosten.

Het thema van de Boekenweek is/was dit jaar: Tweestrijd. Dagelijks worden wij geconfronteerd met dit dilemma – waar sta ik? Kan dit zo maar? Moet ik er wat van zeggen? Of zal ik maar mijn mond houden? Hoe lang nog duurt onrecht? Wat doe jij, wat doe ik? Bij een moreel appèl kunnen oeroude verhalen tot voorbeeld dienen – zij geven hoop, geloof en vertrouwen.

In hetzelfde boekje dat ik noemde haalt Roxane van Iperen de dichter Rainer Maria Rilke aan: *‘U richt uw blik op de buitenwereld, en dat nu zou u vooral niet moeten doen. Niemand kan u raad geven en helpen, niemand. Er is maar één enkel middel. Voel uzelf aan de tand’.*

Een goede raad, denk ik, maar ik ben dan wel heel blij dat ik een richtsnoer heb waar ik mijn geloof, mijn inspiratie uit kan halen. Voor ons christenen is het geloof een fundament – wij geloven dat onze God een God van mensen is – een God van belofte – keer op keer zien wij iets oplichten van dat Koninkrijk – Vanzelf draagt de aarde vrucht – de zaaier kijkt en wacht, het zaad ontkiemt en schiet op. Alles groeit en bloeit in een eigen tempo. De weg naar bevrijding uit doodlopende processen ontstaat alleen als wij ons open durven te stellen. Een proces dat klein begint en veel geduld en vertrouwen vraagt. Wachten en waken, zonder je wanhopig af te vragen ‘hoe lang nog?’ Geloof kan iets nieuws brengen, in iedere tijd opnieuw, het wordt beloond met nieuw krachtig leven – een geweldige ceder, waaronder plaats is voor velen. Jezus als wegwijzer. Wij mogen dat voelen en ervaren als genade! Wij allen samen kunnen dat bewerkstelligen want GOD ZAL MET ONS ZIJN.

Ineke van Cuijk OP